

Handläggare:
Conny Carlsson

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 120209

Redovisning av genomförd tillsyn gällande försäljning av folköl och tobak 2011

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens redovisning av genomförd tillsyn gällande försäljning av folköl och tobak 2011.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Mats Claesson
avdelningschef

Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har i uppdrag att årligen kontrollera de handlare som har tillstånd att sälja folköl respektive tobak. För att underlätta såväl planering och uppföljning som resursfördelning har stadsdelsförvaltningen upprättat en tillsynsplan.

Fält & Preventionsenheten utvecklade under 2010 en ny modell för tillsynsarbetet. Den går ut på att närpolisen informeras innan tillsynsbesök om vilka datum tillsynen sker, att Fält- och prevention alltid arbetar två och två samt att tobakslager och utrymmen vid och under disk kontrolleras. Under 2011 har denna modell utvecklats och gett bra effekt.

Under 2011 har varken förbud att sälja folköl, varningar eller föreläggande med vite meddelats enligt tobakslagen. Fält- och prevention har gjort tio beslag i stadsdelen under året. Samma siffra 2010 var fem beslag. Enheten har även gjort beslag vid assistans i flera andra stadsdelar. Den största mängden av tobak var märkt med engelsk varningstext men även felmärkt tobak med svensk varningstext har förekommit i stor utsträckning. Förutom den redovisade tobaksmängden så har Fält- och prevention funnit andra olagliga tobaksprodukter. Stadsdelsförvaltningen har genomfört tillsynsbesök i den utsträckning som riktlinjerna föreskriver och tre tobaksärenden har öppnats.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Barn och Ungdoms avdelning.

Bakgrund

Kommunen fick i och med lagändringen 2010 ansvaret för tillsynen av märkningen av tobaksvaror. Polismyndigheten blev vid samma tidpunkt tillsynsmyndighet tillsammans med kommunen. Anmälningsplikten har också skärpts och det är idag straffbart att inte anmäla till kommunen att man säljer tobaksvaror.

Östermalms stadsdelsnämnd har i uppdrag att årligen kontrollera de handlare som har tillstånd att sälja folköl respektive tobak.

Stadsdelsförvaltningen följer Kommunfullmäktige riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen.

Rutiner för tillsyn

I tillsynsarbetet tillämpar Fält & Preventionseenheten en modell¹ som utvecklades under hösten 2010. Stor del av tillsynsarbetet har lagts på att informera handlarna. Om förvaltningen upptäcker att någon handlare bryter mot gällande lagstiftning eller bestämmelser kommer förvaltningen att anmäla detta till polismyndigheten eller återkomma till nämnden i det ärendet. I och med de lagändringar 2010 så har den tillsynsansvarige blivit mer aktiv i att sprida den information som finns inom tobaks- och folkölsområdet. Att bjuda in sig till personalmöten hos handlarna för att sprida denna information har blivit en rutin i det preventiva arbetet.

- Stadsdelsförvaltningen gör årligen minst ett tillsynsbesök hos handlare som har fått tillstånd att sälja tobak och/eller folköl. Vid tillsynen kontrolleras exteriören för att se till att det inte förekommer otillåten skyltning av tobak i form av affischer, bockskyltar etc.
- Därefter görs en inre tillsyn vilket innebär en genomgång av tobaksvaror när det gäller märkning med varningstext av paketen. Om försäljning av vattenpipstobak förekommer ska även dessa paket var märkta med svensk varningstext. Dekaler med upplysning om tillåten ålder för inköp av tobak ska vara synligt uppsatta vid kassan. När det gäller folköl ska dessa varor inte vara placerade på ett för kunden påträngande sätt. Folkölen bör dessutom vara skyltade med gällande åldergränser.

---

¹ Modell för Folköl & Tobakstillsyn på Östermalm: Fält & Preventionseenheten utvecklade under hösten 2010 en ny modell för tillsynsarbetet. Den går ut på att närpolisen informeras innan tillsynsbesök om vilka datum tillsynen sker, att Fält- och prevention alltid arbetar två och två samt att tobakslager och utrymmen vid och under disk kontrolleras. Vid upptäckt av olagliga tobaksvaror kontaktas polis för beslag samt upprättande av anmälan om brott mot tobakslagen.

- När denna genomgång är gjord legitimerar sig tjänstemannen och ber handlaren att uppvisa registreringsbevis för verksamheten samt egenkontrollprogrammet². Vidare går den tillsynsansvarige igenom ett tillsynsprotokoll där handlaren får svara på vilka rutiner han har då underåriga vill köpa tobak eller folköl. Därefter undertecknar handlaren protokollet.

Sanktioner

Enligt alkohollagen kan den som säljer folköl bli föremål för administrativt ingripande om bestämmelserna i alkohollagen inte följs. För folköl kan ett försäljningsförbud meddelas på 6 eller 12 månader. Om förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd kan en varning meddelas istället. Enligt tobakslagen kan kommunen förelägga tobakshandlare att vidta åtgärder som förhoppningsvis bidrar till att avhjälpa problemet. Ett föreläggande kan förenas med ett vite. Det finns även en möjlighet att meddela ett förbud enligt tobakslagen. Beslut fattas i enlighet med delegationsordningarna för respektive stadsdelsnämnd.

Tillsynsplan 2012

Tillsyn av butikernas folköl- och tobaksförsäljning sker minst en gång per år eller då anledning finns att misstänka att butikens försäljning strider mot alkohollagens eller tobakslagens bestämmelser. För att underlätta såväl planering och uppföljning som resursfördelning följer Fält & Preventionsenheten stadsdelsförvaltningens tillsynsplan.

- Stadsdelen är indelad i mindre områden.
- Polisen är tillsynsmyndighet tillsammans med stadsdelsförvaltningen. Inför varje tillsynsbesök informerar fält- och preventionsenheten närpolisen om vilka datum tillsynen ska ske.
- Tillsynen görs av fält- och preventionsenheten. Tjänstemännen arbetar två och två samt kontrollerar noga tobakslager och utrymmen vid och under disk. Finns det misstanke om att något försäljningsställe säljer öl eller tobak till minderåriga kontaktas polisen.
- Under året besöker ansvarig tjänsteman oanmält samtliga försäljningsställen för kontroll av egentillsynsprogrammen.
- Ansvarig tjänsteman kontrollerar att utbudet av matvaror överensstämmer med stadens norm för matvarusortiment, talar med butiksägare och personal och begär att få se egentillsynsprogrammet och kontrollerar att det följs för de handlare som säljer folköl.
- Vidare kontrolleras att butiken har en väl synlig information om gällande regler i alkohol- och tobakslagstiftningen.
- Vid misstanke om att gällande bestämmelser inte följs utreds detta.

---

² Egenkontrollprogrammet är ett dokument som handlaren är tvungen att informera den anställde om. Programmet innehåller de gällande lagar och förordningar som är fastställda för försäljning av tobak och folköl.

- Om förvaltningen upptäcker att någon handlare bryter mot bestämmelser där kommunen kan meddela försäljningsförbud kommer förvaltningen att återkomma till nämnden i det ärendet.
- Redovisning av genomförd tillsyn av försäljning av folköl och tobak görs i februari 2013.

Statistik 2011

Stadsdelsförvaltningen har genomfört tillsynsbesök i den utsträckning som riktlinjerna föreskriver. Enligt riktlinjerna för folköls- och tobakstillsynen sker tillsynen på de försäljningsställen som anmält försäljning av folköl och/eller tobak. Det kan finnas försäljningsställen som inte anmält folköls- och/eller tobaksförsäljning. Mörkertalet är förmodligen inte särskilt högt i och med att stadsdelsförvaltningen besöker butikerna årligen och då upptäcker eventuella nytillkomna. Sedan 2008 har stadsdelsförvaltningen påträffat över 30 nya försäljningsställen.

- I Östermalms stadsdelsområde fanns det vid utgången av 2011 totalt 109 försäljningsställen registrerade i ärendehanteringssystemet för folköls- och tobakstillsynen OL2.
- Av dessa försäljningsställen sålde 55 folköl och 102 sålde tobaksvaror. Dessa siffror avser de som anmält till stadsdelsförvaltningen att de säljer folköl och/eller tobak.
- Under 2011 har varken förbud att sälja folköl, varningar eller föreläggande med vite meddelats enligt tobakslagen.

Beslag av tobak 2011

Modellen som tillämpas ger tydliga resultat.

- Under året har Fält- och prevention gjort tio beslag i stadsdelen samt flera beslag vid assistans i Kungsholmens och Norrmalms stadsdel. Den största mängden av tobak var märkt med engelsk varningstext men även felmärkt tobak med svensk varningstext har förekommit i stor utsträckning.
- Förutom den redovisade tobaksmängden så har Fält- och prevention funnit andra olagliga tobaksprodukter såsom felaktigt märkt vattenpiptobak, Juicy och så kallade Bluntwraps. Bluntwraps och Juicy är en sorts cigaretthylsa gjord av tobak. Denna hylsa fylls sedan med t.ex. marijuana och röks. Handlarna uppmanades att ta bort dessa produkter vilket de också gjorde. Tillsynen följdes sedan upp med ett extra kontrollbesök hos de berörda handlarna.

I tabellerna nedan framgår hur många försäljningsställen det finns, fördelningen av genomförda besök samt genomförda beslag.

Antal försäljningsställen och försäljningsslag

Östermalm	Antal	Öl	Tobak
	109	55	102

Genomförda besök i Östermalms stadsdel

2011	2010	2009	2008
222 st	147 st	57 st	72 st

Genomförda beslag i Östermalms stadsdel

Den totala beslagtagna mängden cigaretter och rulltobak uppgår till:

	2011	2010	2009	2008
Cigaretter:	10080 st	2200 st cigaretter	0	0
Rulltobak:	141 paket (7 kg)	28 paket (1,4 kg)	0	0

Förvaltningens synpunkter

Östermalms stadsdelsförvaltning har under 2011 genomfört tillsyn hos samtliga handlare som har tillstånd att sälja folköl och tobak. Kravet på årlig tillsyn av tobaks- och folkölsförsäljning är därmed uppfyllt under 2011. Den tillämpade modellen för tillsyn med förhandsanmälan till polisen har visat goda resultat.

En väsentlig skillnad från tiden innan 2010 då provköp genomfördes, och som var ett kontrollinstrument för tillsynen utifrån tidigare riktlinjer var tillåtet.

När nu metoden inte är tillåten, har förvaltningen idag inga andra lika effektiva metoder för att förebygga försäljning av öl och tobak till tonåringar under 18 år. Idag är det mer fråga om en indirekt tillsyn genom kontroll av handlarnas rutiner, att de har system för egenkontroll etc. Detta medför att en del av tillsynsarbetet läggs på information till handlarna.

Under året har några anmälningar dock inkommit om illegal försäljning av tobaksvara. Den tillsynsansvarige har kommunicerat med polismyndigheten om de händelser som uppstått.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens redovisning av genomförd tillsyn gällande försäljning av folköl och tobak 2011.